

PLA D'ACCIÓ

**REACTIVACIÓ DEL SECTOR AGRARI I FORESTAL
DEL MUNICIPI DE DEIÀ**

2025-2030

INTRODUCCIÓ

Aquest Pla d'Acció per al sector agrari i forestal de Deià neix d'una diagnosi feta amb la mirada i les veus del territori. S'hi han combinat dades estadístiques amb entrevistes a pagesos, propietaris i entitats locals, i també una sessió participativa de validació. El resultat és una fotografia compartida de la realitat actual: l'abandonament de terres, la manca de relleu generacional, la pressió de la fauna salvatge o el risc d'incendis conviuen amb fortaleeses com el patrimoni cultural i natural de gran valor, l'interès creixent per l'agroecologia i un entorn turístic que pot esdevenir aliat.

A la diagnosi també hi apareix amb força la necessitat de reconnectar la comunitat amb la seva base agrària i forestal. Moltes de les aportacions recollides coincideixen en destacar que cultivar la terra o mantenir el bosc no és només una feina econòmica, sinó una manera de mantenir viu el caràcter i la identitat de Deià. Des d'aquesta òptica, el Pla no sols vol impulsar producció i rendiment, sinó també fomentar la sobirania alimentària, reforçar la cohesió social i mantenir viu un patrimoni que és de tothom.

El document que ara es presenta té un enfocament pràctic i realista. Les idees s'han traduït en línies estratègiques i en accions concretes, amb responsables definits, un calendari d'execució, recursos previstos i indicadors que permetran avaluar-ne els avenços. Això el converteix en una guia útil, pensada per orientar l'acció i donar seguiment als resultats amb transparència i rigor.

Alhora, aquest Pla està concebut com una eina flexible i oberta. La realitat agrària i forestal canvia constantment, i per això les accions previstes hauran d'anar adaptant-se a noves necessitats, a oportunitats de finançament i a l'experiència acumulada en la seva aplicació. La voluntat és que esdevingui un document viu, alimentat per la participació de la comunitat i capaç de créixer amb el temps, sempre amb l'horitzó d'un model agroecològic i resiliència per a Deià.

OBJECTIUS

A partir de les dades analitzades, les opinions recollides a les entrevistes realitzades i durant la sessió de validació de la Diagnosi del sector agrari i forestal de Deià, es proposa a continuació un Pla d'acció encaminat a:

- **Recuperar el dinamisme agrari i forestal.** Generar oportunitats i aprofitar les fortaleeses existents per revertir l'abandonament de terres i utilitzar els recursos naturals de manera sostenible, de manera que l'activitat agrària torni a ser motor de paisatge i economia local.
- **Enfortir la sobirania alimentària i el vincle comunitari amb el territori.** Impulsar la producció i el consum local d'aliments, fomentant la relació directa entre la població i el sector primari, i reforçant el paper d'aquest com a base de benestar i de dinamisme.
- **Millorar la resiliència ambiental del municipi.** Reduir la vulnerabilitat davant riscos com incendis, erosió o pèrdua de biodiversitat mitjançant una gestió col·lectiva i coordinada dels recursos agraris i forestals.
- **Preservar i posar en valor el patrimoni cultural i natural.** Mantenir i rehabilitar els elements tradicionals del paisatge —marjades, oliveres, sistemes hidràulics— com a actius productius, patrimonials i identitaris del municipi.

LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Les línies estratègiques del Pla d'Acció són el fil conductor que ordena les propostes sorgides de la diagnosi i del procés participatiu. Responen als reptes detectats i a les necessitats expressades pels actors locals, i alhora obren camins per aprofitar les oportunitats del municipi. Cada línia aborda un àmbit específic —la coordinació i la governança, la recuperació de terres, els circuits curts de comercialització, la conservació productiva del paisatge o la transmissió de coneixements— i marca el rumb de les actuacions que s'han de desplegar en els pròxims anys.

- **Coordinació territorial i governança local del sector primari.** Consolidar un espai estable de treball entre l'Ajuntament, productors, propietaris i entitats locals per definir prioritats, coordinar recursos i canalitzar projectes.
- **Recuperació i ús actiu de terres i recursos locals.** Facilitar mecanismes perquè terres en desús, infraestructures rurals i maquinària puguin ser cedides o compartides
- **Enfortiment del producte local i circuits curts de comercialització.** Potenciar el consum i la venda directa de producte agrari de Deià, connectant-lo amb restauració, comerç i turisme responsable.
- **Conservació productiva del paisatge i prevenció de riscos.** Integrar la conservació de marjades, oliverars, camins i sistemes hidràulics en activitats econòmiques viables.
- **Transmissió de coneixement i cultura agrària.** Impulsar activitats formatives i intergeneracionals per mantenir viva la cultura agrària i forestal.

Perquè el Pla sigui útil i operatiu, cada línia estratègica es concreta en un conjunt d'accions detallades (25, en total). La línia E1 agrupa 3 accions, la E2 en recull 4, la E3 un total de 5, la E4 és la més extensa amb 8 accions, i la E5 inclou 5 accions. Aquestes accions inclouen qui en serà el responsable, quina cronologia es preveu, quins recursos i pressupostos caldran, quina prioritat tenen i com es podrà mesurar l'èxit mitjançant indicadors. A més, després de les taules de síntesi, cada acció es desenvolupa en una fitxa descriptiva que amplia la informació: descriu els resultats esperats i fa referència a experiències similars d'altres territoris que poden servir de model i inspiració per a Deià.

El desenvolupament complet d'aquest conjunt requeriria una inversió inicial estimada de 74.000 € i un pressupost anual recurrent de 69.000 €, que s'haurien de repartir segons les prioritats i les possibilitats de cofinançament a través de l'Ajuntament, altres administracions i la iniciativa privada..

SÍNTESI ESTRATÈGIES I LÍNIES D'ACCIÓ

ESTRATÈGIES	ACCIONS CONCRETES		RESPONSABLES	CRONOS	RECURSOS	PRIORITAT	INDICADORS DE SEGUIMENT
E1 Coordinació territorial i governança local del sector primari	A	Crear un Consell Agrari Municipal (CAM) amb representants de productors, propietaris, restauració, entitats locals i administracions superiors.	Ajuntament	Curt termini	Espai municipal per reunions, convocatòria pública		Consell constituït Nombre de reunions celebrades
	B	Convocar trobades/reunions trimestrals del CAM per detectar necessitats, treballar en solucions i coordinar projectes de dinamització agrària local.	Ajuntament Consell Agrari	Semestral	Sala de reunions; moderador		Nombre de trobades i assistents
	C	Disposar d'un grup de WhatsApp o Telegram de productors locals on remetre avisos i informació d'interès com ajudes, terminis, etc.	Ajuntament	Curt termini	Recerca d'informació, difusió		Nombre de persones que formen part del grup
	D	Designar una persona referent , tècnic/a o polític/a, dins l'Ajuntament, com a punt de contacte per al sector primari i com a coordinador/a de participació de Deià en xarxes i programes supramunicipals.	Ajuntament Entitats	Mig termini	Assignació de persona, contacte amb organitzacions i administracions		Persona designada i accessible Nombre de persones o consultes ateses Nombre de reunions o projectes regionals en els que participa Deià

ESTRATÈGIES	ACCIONS CONCRETES		RESPONSABLES	CRONOS	RECURSOS	PRIORITAT	INDICADORS DE SEGUIMENT
E2 Recuperació i ús actiu de terres i recursos locals	A	Crear un registre de terres disponibles (amb consentiment dels propietaris) per facilitar-ne la cessió o lloguer a productors.	Ajuntament Propietaris	Mig termini	Coordinació amb notaria i propietaris		Nombre de terres registrades
	B	Establir un sistema de cessió o lloguer per ús de maquinària municipal (p. ex. trituradora).	Ajuntament	Curt termini	Revisió i posada a punt bàsica, difusió		Maquinària operativa i hores d'ús
	C	Organitzar jornades de neteja i manteniment comunitari de camins rurals i espais públics de caire agroforestal.	Ajuntament Propietaris Productors Voluntaris Entitats	Anual	Materials bàsics (guants, eines), difusió		Nombre de jornades Nombre de participants
	D	Impartir formació i editar una guia sobre el procediment legal per recuperar terrenys agrícoles o frenar l'avanç dels pins .	Ajuntament Servei de gestió forestal CAIB Propietaris	Curt termini	Coordinació entre entitats, redacció de la guia informativa.		Nombre de persones que assisteixen a la formació Nombre de guies editades
	E	Prova pilot de pagament de serveis ecosistèmics amb crèdits regeneratius	Ajuntament Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural Entitats Propietaris Productors	Mitjà termini	Recursos per a coordinació i seguiment.		Nombre de productors i superfície beneficiada Núm. de crèdits adquirits

ESTRATÈGIES	ACCIONS CONCRETES		RESPONSABLES	CRONOS	RECURSOS	PRIORITAT	INDICADORS DE SEGUIMENT
E3 Enfortiment del producte local i circuits curts de comercialització	A	Cedir un espai als productors locals perquè tinguin presència al mercat setmanal.	Ajuntament Productors	Curt termini	Espai públic, difusió		Nombre de productors beneficiats per la nova parada.
	B	Creació d'una cooperativa de productors de Deià.	Ajuntament Productors Cooperatives agroal.	Mig termini	Sala per a reunions, assessorament jurídic i difusió		Cooperativa creada Nombre de productors adherits Volum de producte comercialitzat
	C	Facilitar acords directes entre productors i restauració/comerç local (contractes anuals o temporals).	Ajuntament Productors Restauradors	Curt termini	Reunions de mediació, difusió		Nombre d'acords establerts
	D	Donar visibilitat al producte local i a les persones que hi ha darrera a través de xarxes socials i web municipal. Organitzar campanyes o accions de promoció.	Ajuntament Productors Restauradors	Curt termini	Xarxes socials i web		Publicacions realitzades i interaccions
	E	Promoure l'adhesió dels productors de Deià a la marca Serra de Tramuntana , per enfortir-la.	Ajuntament Consorti S. Tram. Productors	Mig termini	Coordinació amb programes existents		Adhesions a la marca Volum de vendes

ESTRATÈGIES	ACCIONS CONCRETES		RESPONSABLES	CRONOS	RECURSOS	PRIORITAT	INDICADORS DE SEGUIMENT
E4 Conservació productiva del paisatge i prevenció de riscos	A	Organitzar jornades de manteniment de marjades amb voluntaris, escoles taller o entitats especialitzades.	Ajuntament Propietaris Voluntaris Entitats	Anual	Eines manuals, formadors, voluntaris		Nombre de metres quadrats de marjada restaurats
	B	Impulsar acords per al control de fauna salvatge (cabres) entre propietaris i caçadors, mediant dins el marc legal.	Ajuntament Propietaris Caçadors	Curt termini	Reunions de mediació, difusió		Nombre d'acords signats Nombre d'animals controlats
	C	Donar suport logístic a les actuacions del pla de gestió forestal vigent (neteja de franges, manteniment de camins).	Ajuntament IBANAT Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural	Anual	Coordinació amb brigades		Nombre d'actuacions realitzades
	D	Promoure la utilització de la biomassa forestal per a compost o energia . Fomentar acords entre gestors i propietaris.	Ajuntament Entitats	Mig termini	Convenis entre propietaris i gestors de biomassa		Nombre d'acords facilitats Tones de biomassa reutilitzades
	E	Identificar i prioritzar zones amb risc d'erosió per aplicar-hi bones pràctiques de prevenció (cobertes vegetals, recuperació de feixes).	Ajuntament Tècnics	Curt termini	Observació i cartografia		Zones identificades i intervencions fetes

ESTRATÈGIES	ACCIONS CONCRETES		RESPONSABLES	CRONOS	RECURSOS	PRIORITAT	INDICADORS DE SEGUIMENT
E5 Transmissió de coneixement i cultura agrària	A	Celebrar tallers intergeneracionals sobre agricultura, ramaderia i patrimoni de pedra en sec.	Ajuntament Escola Entitats	Anual	Espais, eines bàsiques, difusió		Nombre de tallers i participants
	B	Crear un programa escolar d'hort ecològic .	Ajuntament Escola Comunitat educativa Entitats	Mig termini	Parcel·la, eines, llavors, entitat de suport, difusió		Nombre d'alumnes implicats Nombre de famílies implicades
	C	Publicar guies pràctiques amb coneixements i tècniques agrícoles adaptades a Deià.	Ajuntament Tècnics locals	Mig termini	Disseny i impressió digital, difusió		Guies publicades Nombre de consultes
	D	Promoure jornades de portes obertes a finques actives perquè veïnats i visitants coneguin la producció local.	Ajuntament Productors Veïnats Turistes	Anual	Coordinació logística, difusió		Nombre de finques participants Nombre de visitants
	E	Col·laborar amb organitzacions agràries per dur formació agrària al municipi sense cost per a l'Ajuntament.	Ajuntament Org. Agràries Cooperatives agroal. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural	Curt termini	Aules, materials bàsics		Nombre de cursos i assistents
	F	Impulsar de nou uns horts ecosocials al municipi.	Ajuntament Usuaris/veïnats Entitats	Mitjà termini	Parcel·la, instal·lació de reg, aigua, coordinació.		Nombre de participants

E1

**COORDINACIÓ TERRITORIAL I
GOVERNANÇA LOCAL DEL
SECTOR PRIMARI**

E1 A. Crear un Consell Agrari Municipal (CAM)

La creació del Consell Agrari Municipal (CAM) representaria l'eina central de coordinació del sector primari a Deià. L'Ajuntament seria l'impulsor i responsable de convocar la constitució del consell, però la seva força vindria de la participació activa de productors, propietaris de finques, restauradors, comerços, entitats locals i associacions vinculades a la Serra de Tramuntana. També hi podrien prendre part representants de l'administració insular i autonòmica per facilitar la connexió amb polítiques i programes supramunicipals. La cronologia prevista situa la constitució formal dins el primer any del pla, amb l'objectiu que el CAM estigui operatiu abans de finalitzar el segon any. Aquest consell tindria caràcter consultiu i de dinamització: serviria tant per detectar necessitats del sector com per proposar projectes conjunts, canalitzar recursos i establir prioritats d'inversió. La seva funció també seria mantenir viva la relació entre el món agrari i altres sectors locals, especialment el turisme responsable i la restauració, que poden actuar com a motors de demanda de producte local. Amb aquest mecanisme, Deià guanyaria capacitat d'incidència i legitimació davant altres institucions.

Els indicadors de seguiment serien clars: constitució formal del CAM mitjançant acte fundacional, nombre de reunions celebrades anualment, diversitat d'actors representats i aprovació d'un reglament de funcionament. A partir d'aquí, s'esperaria que el consell pogués generar documents de treball, informes de seguiment del pla i acords de col·laboració amb altres municipis de la Serra.

Pressupost anual: 1.500 € (materials de comunicació i difusió, logística de constitució, assessorament jurídic bàsic).

Resultats esperats: Constitució formal del CAM abans de 2 anys, participació estable d'un mínim de 15 actors locals. Aquest òrgan esdevindrà clau per legitimar el pla d'acció i garantir-ne la continuïtat.

Dona resposta a...

- “No hi ha infraestructures agràries col·lectives ni cooperativa.” (D)
- “Procés en marxa per conèixer millor el sector agrari del municipi i enfortir la sobirania alimentària d'aquest.” (O)
- “Ajuntament obert a crear estructures de suport: espai físic, cuina-obrador, tafona...” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Diputació de Barcelona (2020). Plans d'Acció per a la Transició Agroecològica: Guia metodològica.
- Sevilla-Guzmán, E. (2011). La agroecología como estrategia de desarrollo rural. Icaria Editorial.
- Experiència del Consell de la Pagesia de Manresa (2020-2025), que ha consolidat un espai estable entre productors, tècnics i administració per orientar polítiques municipals.

E1 B. Convocar trobades semestrals del CAM

La periodicitat de les trobades és clau per evitar que el CAM quedi en paper mullat. Les reunions semestrals, amb calendari establert a principi d'any, assegurarien continuïtat i seguiment. Els actors participants serien tots els membres del CAM: productors, propietaris, restauradors, representants d'entitats locals i personal tècnic municipal. La cronologia fixa dues sessions ordinàries anuals, i es contempla la possibilitat de convocar trobades extraordinàries davant emergències agràries o forestals.

Aquestes reunions serien l'espai per debatre sobre problemàtiques de curt i mitjà termini, valorar les accions en marxa i generar noves propostes de projectes. També podrien servir per aprovar informes de seguiment, canalitzar demandes cap a l'Ajuntament i establir vincles amb altres consells agraris d'àmbit comarcal o insular. La clau seria garantir un ordre del dia clar i la presència d'un moderador que faciliti acords.

Els indicadors de seguiment inclourien el nombre de reunions celebrades respecte a les previstes, l'assistència mitjana, la diversitat d'actors presents i el nombre de projectes concrets sorgits de les trobades. El registre d'actes i conclusions permetria donar transparència i fer-ne un instrument útil, més enllà de la formalitat.

Pressupost anual: 1.500 € (dinamització i logística; a càrrec de l'Ajuntament).

Resultats esperats: Celebració d'almenys 2 trobades anuals amb un 70% d'assistència dels membres convocats, i generació d'un mínim de 3 propostes o projectes per any.

Dona resposta a...

- “Escassa o nul·la rendibilitat econòmica de les explotacions agràries.” (D) → justificació: trobades poden generar estratègies col·lectives.
- “Els coneixements agraris, la cultura pagesa associada a la zona, està en risc. S'han romput els canals de transmissió fa anys.” (D)

Referències i exemples inspiradors:

- Pretty, J. (2003). Social capital and the collective management of resources. *Science*, 302(5652), 1912-1914.
- Naredo, J. M. (2010). Raíces económicas del deterioro ecológico y social. Siglo XXI.
- Experiència del Consell Municipal de Medi Rural de Cardedeu (2018), amb trobades periòdiques que han servit per coordinar iniciatives d'horts socials i gestió forestal compartida.
- Pla TAE de Manresa (pàg. 23-24), que especifica calendaris fixos de reunions com a mecanisme de seguiment i dinamització del pla agroecològic.

E1 C. Disposar d'un grup de WhatsApp o Telegram per al sector agrari deianenc

El grup de comunicació digital permetria una connexió ràpida i constant entre l'Ajuntament i el sector primari. Els participants principals serien els productors locals, però també hi podrien estar presents tècnics municipals, representants de restauració i entitats vinculades al territori. La cronologia és de curt termini: la creació del grup podria fer-se dins els primers 6 mesos, consolidant-se com a eina operativa al llarg del primer any.

Aquest espai serviria per enviar avisos sobre convocatòries d'ajudes, terminis de tràmits, jornades formatives o situacions d'emergència (com condicions meteorològiques extremes o alertes de risc d'incendi). També podria funcionar com un espai informal d'intercanvi d'experiències, contactes i petites col·laboracions logístiques entre productors. El valor afegit és la immediatesa i la simplicitat d'ús.

Els indicadors de seguiment serien el nombre de membres incorporats al grup, la freqüència d'informació compartida i el nivell d'interacció (respostes, difusió de convocatòries).

Perquè funcioni, caldrà establir normes de funcionament i comptar amb una persona moderadora dins l'Ajuntament que vetlli per la seva utilitat i per mantenir-lo actiu.

Pressupost anual: 300 € (temps de gestió i moderació; a càrrec de l'Ajuntament).

Resultats esperats: Grup creat abans de 6 mesos, adhesió d'almenys 20 productors, propietaris o actors locals i difusió d'un mínim de 10 comunicacions rellevants per any.

Dona resposta a...

- “Els coneixements agraris, la cultura pagesa associada a la zona, està en risc. S'han romput els canals de transmissió fa anys.” (D)
- “Escassa o nul·la rendibilitat econòmica de les explotacions agràries.” (D)

Aprofita...

- “Procés en marxa per conèixer millor el sector agrari del municipi i enfortir la sobirania alimentària d'aquest.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- López-García, D. (2021). Tecnologies digitals i governança rural. Universitat de València.
- Experiència dels Grups de Telegram de productors de la Xarxa Pagesa de Menorca (2019), utilitzats per compartir terminis d'ajudes i alertes de plagues.
- Pla TAE de Manresa (pàg. 32), que inclou l'ús de canals digitals municipals com a eina d'informació i participació.

E1 D. Designar una persona referent a l'Ajuntament

La figura del referent municipal pel sector primari és essencial per enfortir la relació entre l'administració i els productors. Aquesta persona, tècnica o política, hauria de ser designada per l'Ajuntament en un termini de mig termini (dins els 2 primers anys). Seria el punt de contacte directe per a consultes, suport en tràmits i coordinació amb programes externs. Els actors involucrats inclouen l'Ajuntament, el sector productiu local i entitats supramunicipals com el Consell de Mallorca, el Consorci Serra de Tramuntana i la Conselleria d'Agricultura.

Aquest referent tindria la responsabilitat d'acompanyar els productors en la resolució de problemes quotidians, establir contactes amb altres municipis i assegurar que Deià estigui representat en xarxes i projectes d'escala regional. A més, podria actuar com a dinamitzador del mateix Consell Agrari, connectant els acords locals amb oportunitats de finançament.

Els indicadors de seguiment serien concrets: designació formal d'una persona, nombre de consultes ateses anualment, nombre de projectes regionals en què Deià participa i grau de satisfacció dels actors locals respecte al suport rebut. Aquesta figura aportaria continuïtat i visibilitat al sector dins les polítiques municipals.

Despesa inicial: 2.000 € (formació i adaptació de tasques).

Pressupost anual: 12.000 € (dedicació parcial d'un tècnic; a càrrec de l'Ajuntament amb possibilitat de cofinançament).

Resultats esperats: Persona referent establerta abans del 2n any, atenció a un mínim de 25 consultes anuals i participació en 3 iniciatives supramunicipals cada any.

Dona resposta a...

- “Manca de mà d'obra per fer feina en l'activitat agrària i/o forestal.” (D)

Aprofita...

- “Ajuntament obert a crear estructures de suport: espai físic, cuina-obrador, tafona...” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Ostrom, E. (1990). *Governing the Commons*. Cambridge University Press.
- Subirats, J. (2016). *Políticas públicas y democracia*. Ariel.
- Experiència de l'Ajuntament de Navàs (2017), que va crear la figura del tècnic referent de sobirania alimentària amb dedicació parcial i va millorar la captació de fons externs.
- Diputació de Barcelona (2020). *Plans d'Acció per a la Transició Agroecològica: Guia metodològica* (capítol sobre el paper dels referents municipals com a connectors institucionals).

E2

**RECUPERACIÓ I ÚS ACTIU DE
TERRES I RECURSOS LOCALS**

E2 A. Crear un registre de terres disponibles

La posada en marxa d'un registre municipal de terres té com a objectiu fer visibles aquelles parcel·les que, amb consentiment dels propietaris, podrien ser cedides o llogades per a usos agraris. Els actors clau serien l'Ajuntament com a coordinador, els propietaris disposats a posar les terres a disposició, i els productors locals o nous agricultors interessats en cultivar-les. La cronologia és de mig termini: dins els primers dos anys del pla caldria crear la base de dades i establir un protocol de cessió.

Aquest registre seria útil per revertir l'abandonament, facilitar el relleu generacional i promoure la recuperació de superfícies agrícoles actualment infrautilitzades. A més, permetria centralitzar informació sobre característiques de les terres (superfície, accés a l'aigua, condicions legals) i donar seguretat jurídica a propietaris i productors. Un pas fonamental serà la col·laboració amb notaries i amb el Consell de Mallorca per garantir la legalitat dels contractes.

Els indicadors de seguiment serien el nombre de terres registrades, el volum de superfície mobilitzada i el nombre d'acords de cessió signats. També es podria fer un seguiment del nombre de nous productors incorporats al municipi gràcies a aquest instrument.

Despesa inicial: 3.000 € (disseny i creació del registre, assessorament legal).

Pressupost anual: 1.500 € (manteniment del registre i actualització; a càrrec de l'Ajuntament).

Resultats esperats: Creació del registre abans del 2n any, inscripció d'almenys 10 finques en cinc anys i establiment de 3 cessions actives durant el període del pla.

Dona resposta a...

- “Dificultat per accedir a terres per part d'un sector de població que no té suficients lligams locals.” (D)
- “Grans capitals que compren terra i habitatges, el que fa encarir cada vegada més aquests recursos. Expulsió dels residents.” (A)

Referències i exemples inspiradors:

- Viladomiu, L. (2019). Bancs de terres i relleu agrari a Catalunya. Diputació de Barcelona.
- FAO (2017). Farmland transfer and land banks in Europe. Roma.
- Experiència del Banc de Terres del Pallars Sobirà (2015-...), pioner en facilitar la connexió entre propietaris i nous agricultors, Banc de Terres de El Bierzo (2013-...), molt consolidat, o el Banc de Terres d'Eivissa (2018-...), opció més pròxima.

E2 B. Establir un sistema de cessió o lloguer de maquinària municipal

L'Ajuntament pot oferir serveis compartits de maquinària (per exemple, una trituradora de restes de poda) per tal de reduir costos i facilitar bones pràctiques de gestió agrària i forestal. Els actors implicats serien el consistori (com a propietari i gestor del servei), els productors i propietaris usuaris, i eventualment entitats de serveis agrícoles que puguin encarregar-se del manteniment. La cronologia és de curt termini: en el primer any s'hauria de fer la revisió i posada a punt de la maquinària, així com la difusió de les condicions de cessió.

Aquest sistema afavoriria la gestió sostenible de residus vegetals, reduint la crema incontrolada i contribuint a la prevenció d'incendis. També promouria una major eficiència en les feines agrícoles i ajudaria a petits productors que no poden assumir grans inversions. Per garantir l'èxit, cal establir un reglament d'ús i un calendari de reserves transparent.

Els indicadors serien el nombre d'hores d'ús de la maquinària, el nombre d'usuaris i la valoració del servei. A més, es podria mesurar la reducció de restes cremades en benefici de la seguretat ambiental del municipi.

Despesa inicial: 4.000 € (posada a punt i compra de material complementari).

Pressupost anual: 2.000 € (manteniment i gestió d'ús; a càrrec de l'Ajuntament).

Resultats esperats: Maquinària operativa dins el primer any, 15 usuaris en els tres primers anys i més de 200 hores d'ús acumulades anualment.

Dona resposta a...

- “Escassa o nul·la rendibilitat econòmica de les explotacions agràries.” (D)
- “Explotacions agràries petites i poc productives (en extensiu).” (D)
- “No hi ha infraestructures agràries col·lectives ni cooperativa.” (D)

Referències i exemples inspiradors:

- Consell Comarcal del Bages (2021). Programa de maquinària compartida per a petits productors.
- Experiència del Servei de maquinària de la Mancomunitat de la Valldigna (País Valencià).
- FAO (2016). Farm machinery sharing services: cooperative approaches.

E2 C. Organitzar jornades de neteja i manteniment comunitari

Les jornades de neteja i manteniment comunitari de camins rurals i espais públics agroforestals tenen com a objectiu implicar la comunitat en la cura col·lectiva del territori. Els actors principals serien l'Ajuntament, els propietaris i productors de la zona, entitats ecologistes o culturals, i veïns voluntaris. La cronologia és anual: s'hauria de programar almenys una jornada comunitària cada any, idealment en períodes previs a l'estiu per reduir el risc d'incendis.

Aquestes jornades reforcen el vincle comunitari i la consciència col·lectiva sobre la importància de mantenir el paisatge. També són una oportunitat educativa, ja que es poden convidar escoles i entitats perquè participin i aprenguin sobre gestió agroforestal. Amb la implicació de voluntaris i productors, es poden aconseguir resultats significatius amb un cost relativament baix.

Els indicadors de seguiment serien el nombre de jornades organitzades, el nombre de participants i la superfície netejada o mantinguda. També es poden registrar els residus retirats i les hores de voluntariat mobilitzades.

Despesa inicial:	1.000 € (compra de materials bàsics com guants i eines).
Pressupost anual:	1.000 € (organització i difusió; a càrrec de l'Ajuntament i amb suport d'entitats).
Resultats esperats:	Organització d'almenys una jornada anual amb més de 30 participants i manteniment de 2 km de camins o superfícies comunitàries per any.

Dona resposta a...

- “Risc d'incendis cada vegada més grans i d'afectació regional.” (A)
- “Desconnexió creixent entre la població resident i el territori productiu o la mateixa activitat agrària.” (A)

Referències i exemples inspiradors:

- Consorci Serra de Tramuntana (2020). Programes de voluntariat ambiental a la Serra.
- Experiència de “Fem dissabte!” (Mallorca), jornades comunitàries de neteja d'espais naturals.
- Pretty, J. (2003). Social capital and the collective management of resources. *Science*, 302(5652).

E2 D. Impartir una formació i editar un document sobre la recuperació de terrenys

L'acció consisteix en una sessió formativa i l'edició d'una guia breu, dirigida a persones propietàries, productors i veïnats en general, que expliquen de manera pràctica quin és el procediment per poder recuperar terrenys agrícoles, o bé mantenir l'avanç del pi a retxa.. Es mostrarà la declaració responsable de recuperació de cultiu per llevar vegetació forestal apareguda en antics camps abandonats fa menys de 30 anys o en superfícies abancalades, i reprendre el conreu. La guia detallaria què s'hi pot fer, quina documentació cal i com es presenta.

L'Ajuntament coordina la convocatòria i la presència del Servei de Gestió Forestal, qui validaria el contingut tècnic de la guia. La sessió es faria dins un any, i la guia es publicaria el mateix mes, amb revisió anual. Aquest format replica l'estructura de fitxes del Pla d'Acció (E2 i E5). Es necessita una sala municipal, un ponent tècnic forestal, maquetació bàsica de la guia i allotjament web. Es mesuren assistents a la formació, descàrregues de la guia, nombre de declaracions responsables presentades a Deià, hectàrees recuperades i absència d'incidències en inspeccions.

Despesa inicial: 2.500 € (continguts i maquetació, ponents, impressió curta i difusió).

Pressupost anual: 800 € (actualització de la guia, nova edició de la sessió i reimpressions).

Resultats esperats: Al primer any: 30 persones formades, 200 descàrregues, 5–10 declaracions presentades, 3–5 ha recuperades, cap expedient sancionador vinculat a l'actuació.

Dona resposta a...

- “Existeixen masses forestals completament abandonades i un risc d'incendi elevat.” (D)
- “Poques marjades grosses o inexistents, on poder fer producció a més gran escala. Orografia del municipi que dificulta l'activitat agrària enfocada al mercat.” (D)

Referències i exemples inspiradors:

- CAIB. Declaració responsable de recuperació de cultiu: definició, requisits i documentació.
- Model oficial de declaració responsable (PDF): avisos a l'agent, terminis i limitacions del tràmit.
- Decret legislatiu 1/2020 (text refós Llei 12/2016 d'avaluació ambiental): supòsits d'EIA simplificada.
- Decret 125/2007: ús del foc i activitats amb risc d'incendi aplicables a treballs i maquinària.

E4 E. Prova pilot de pagament de serveis ecosistèmics amb crèdits regeneratius

El pilot remuneraria pràctiques regeneratives a finques agrícoles de Deià mitjançant crèdits regeneratius locals. Es definiran serveis elegibles, com per exemple: cobertes vegetals, augment de matèria orgànica al sòl, millora d'hàbitats, reducció d'erosió, gestió forestal preventiva i segrest de carboni. S'establirien criteris d'addicionalitat i un registre dels compromisos de cada finca. El sistema de mesura i verificació combinaria línies base per a cada finca, indicadors de sòl (MO%), fotos fixes, balanços d'erosió i de CO₂. Els crèdits es generarien per resultats verificats i es vendrien en un mercat voluntari local orientat a restauració, allotjaments i altres empreses amb programes RSC, per exemple. La governança haurà d'incloure un comitè tècnic que aprovaria metodologia, preus mínims i criteris d'integritat. El pagament als productors podria combinar avançaments per pràctica implementada i liquidació per resultat verificat.

L'Ajuntament de Deià i el Consorci de la Serra de Tramuntana, així com també la Conselleria d'Agricultura, podrien facilitar la posada en marxa d'aquest pilot mitjançant recursos econòmics, i aprofitar l'experiència d'entitats com Tramuntana XXI per coordinar-lo. Es requeriria de dos anys per a la seva implementació i de dos-tres més per a la prova real.

Despesa inicial: 12.000 € (metodologia, línies base, contractació jurídica i registre).

Pressupost anual: 25.000 € (MRV, gestió i pagaments als productors, cofinançament via RSC i patrocini turístic).

Resultats esperats: 6 finques i 25 ha en 3 anys, augment mitjà de +0,2 punts de MO/any a parcel·les pilot, ingressos complementaris ≥ 500 €/ha/any per a finques adherides, demanda privada cobrant $\geq 80\%$ dels crèdits emesos.

Dona resposta a...

- “Escassa o nul·la rendibilitat econòmica de les explotacions agràries.” (D)
- “Explotacions agràries petites i poc productives (en extensiu).” (D)

Aprofita...

- “Possibilitat d'aconseguir recursos públics o privats per enfortir la sobirania alimentària del municipi: ajudes, mercat crèdits de carboni, impost de turisme sostenible, etc. Col·laboració possible amb grans propietaris sensibles.” (O)
- “Deià és coneguda mundialment. Valorització de la marca Deià i dels seus productes propis.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Projecte AIVelAI (Andalusia) sobre crèdits regeneratius.
- FAO (2019) Ecosystem services valuation in Mediterranean agriculture.

E3

**ENFORTIMENT DEL PRODUCTE
LOCAL I CIRCUITS CURTS DE
COMERCIALITZACIÓ**

E3 A. Cedir un espai als productors locals al mercat setmanal

La cessió d'un espai específic per als productors locals dins el mercat setmanal permetria donar visibilitat i facilitar l'accés directe al consumidor. Els actors implicats serien l'Ajuntament com a gestor de l'espai públic, els productors del municipi com a beneficiaris directes, i els consumidors locals i visitants que en podrien gaudir. La cronologia és de curt termini: es podria posar en marxa dins el primer any de desplegament del pla.

Es tractaria d'una parada que podria anar rotant de productor en productor, o bé d'una parada col·lectiva, on hi hagués venda de la producció agroalimentària del poble, amb torns d'atenció rotatius. I és que, de fet, aquest espai serviria no només per a la venda directa, sinó també com a aparador del producte de Deià i com a eina per generar identitat territorial vinculada a la producció agrària.

Els indicadors de seguiment serien el nombre de productors participants, el volum de producte ofert i el nombre de consumidors atesos. També es podria fer un seguiment de l'impacte econòmic en termes d'increment de vendes.

Despesa inicial: 600 € (adquisició de la parada, tendal, taules i serigrafia).

Pressupost anual: 300 € (difusió a càrrec de l'Ajuntament).

Resultats esperats: Posada en marxa abans d'un any, participació d'almenys 5 productors locals i increment del 20% en les vendes directes en dos anys.

Dona resposta a...

- “Baixa o nul·la presència de producte local als comerços i sector HORECA de la zona.” (D)

Aprofita...

- “Sector comercial i HORECA local amb voluntat d'incorporar producte local, com a possibles canals curts de comercialització.” (O)
- “Interès creixent per part de la població del municipi envers el producte local, de qualitat i ecològic. Població amb cert nivell adquisitiu i alt nivell cultural.” (F)

Referències i exemples inspiradors:

- Hinrichs, C. (2000). Embeddedness and local food systems: notes on two types of direct agricultural market. *Journal of Rural Studies*.
- Experiència del Mercat Rural de Son Macià, on una parada col·lectiva va engendrar entre 4 i 5 nous pagesxs joves
- Diputació de Barcelona (2020). Plans d'Acció per a la Transició Agroecològica.

E3 B. Creació d'una cooperativa de productors de Deià

La creació d'una cooperativa de productors reforçaria la capacitat col·lectiva del sector primari. Els actors principals serien l'Ajuntament com a facilitador i impulsor inicial, els productors locals com a socis fundadors, i Cooperatives agroalimentàries com a entitat de suport i assessorament. La cronologia és de mig termini: es podria constituir dins els primers tres anys del pla.

Aquesta cooperativa permetria sumar esforços en compres conjuntes, transformació i comercialització de productes, generant economies d'escala que difícilment es poden assolir de manera individual. També facilitaria l'accés a ajudes públiques, ja que moltes convocatòries valoren positivament l'associacionisme i la capacitat de gestió col·lectiva.

Els indicadors de seguiment serien la constitució formal de la cooperativa, el nombre de socis adherits, el volum de producte comercialitzat conjuntament i la facturació agregada. També es podria avaluar la participació en fires o iniciatives de promoció.

Despesa inicial: 6.000 € (assessorament jurídic, tràmits i difusió).

Pressupost anual: 3.000 € (dinamització i suport tècnic inicial; compartit entre l'Ajuntament i la cooperativa).

Resultats esperats: Cooperativa constituïda dins el 3r any, adhesió d'almenys 10 productors i comercialització conjunta del 30% de la producció local en cinc anys.

Dona resposta a...

- “Baixa o nul·la presència de producte local als comerços i sector HORECA de la zona.” (D)

Aprofita...

- “Sector comercial i HORECA local amb voluntat d'incorporar producte local, com a possibles canals curts de comercialització.” (O)
- “Interès creixent per part de la població del municipi envers el producte local, de qualitat i ecològic. Població amb cert nivell adquisitiu i alt nivell cultural.” (F)
- “Deià és coneguda mundialment. Valorització de la marca Deià i dels seus productes propis.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Chaves, R., & Monzón, J. L. (2018). La economía social en España. CIRIEC.
- Experiència de la Cooperativa EcoEstellencs, centrada en olivar i ramaderia.
- ICA (2015). Guidance on cooperative development. International Cooperative Alliance.

E3 C. Facilitar acords directes entre productors i restauració/comerç local

Els acords directes (contractes anuals o temporals) entre productors i restauradors permeten establir relacions estables i segures de subministrament. Els actors implicats serien els productors locals, els restaurants i establiments comercials de Deià, i l'Ajuntament com a mediador i facilitador. La cronologia és de curt termini: dins el primer any ja es podrien organitzar les primeres trobades de mediació.

Aquest mecanisme reforça la sobirania alimentària local, assegura un mercat proper per als productors i garanteix als restauradors un producte fresc, de proximitat i amb valor afegit. A més, ajuda a reduir la dependència d'intermediaris i a millorar el marge econòmic dels productors.

Els indicadors de seguiment serien el nombre d'acords establerts, el volum econòmic dels contractes i el grau de satisfacció de les parts implicades. També es podria valorar la presència de producte local a les cartes dels restaurants i establiments.

Despesa inicial: 1.000 € (organització de trobades i materials de difusió).

Pressupost anual: 1.500 € (mediació i seguiment dels acords; a càrrec de l'Ajuntament).

Resultats esperats: Establiment de 5 acords dins el primer any, increment fins a 10 acords en cinc anys i presència garantida de producte local en un mínim del 50% de restaurants del municipi.

Dona resposta a...

- “Baixa o nul·la presència de producte local als comerços i sector HORECA de la zona.” (D)

Aprofita...

- “Sector comercial i HORECA local amb voluntat d'incorporar producte local, com a possibles canals curts de comercialització.” (O)
- “Interès creixent per part de la població del municipi envers el producte local, de qualitat i ecològic. Població amb cert nivell adquisitiu i alt nivell cultural.” (F)

Referències i exemples inspiradors:

- Renting, H., Marsden, T., & Banks, J. (2003). Understanding alternative food networks. Environment and Planning A.
- Experiència de l'Agroxerxa (Menorca), que fomenta els acords directes entre productors i restauració.
- FAO (2014). Short food supply chains and local food systems in the EU.

E3 D. Donar visibilitat al producte local a xarxes i web municipal

La promoció del producte local mitjançant les xarxes socials i la web municipal és una acció de gran abast amb costos reduïts. Els actors implicats serien l'Ajuntament (com a gestor de la comunicació), els productors i restauradors locals (com a protagonistes de les campanyes) i la ciutadania com a públic receptor. La cronologia és de curt termini: dins el primer any ja es poden fer les primeres publicacions.

La visibilitat digital pot reforçar la imatge de marca del municipi com a territori agroecològic i de qualitat gastronòmica. Es poden generar continguts que mostrin les persones darrere cada producte, les finques i processos productius, i fer campanyes vinculades a esdeveniments locals (festes, mercats, jornades).

Els indicadors de seguiment serien el nombre de publicacions anuals, el nombre d'interaccions a les xarxes, el trànsit a la web municipal i el nivell de reconeixement del producte local en enquestes de població.

Despesa inicial: 1.500 € (disseny gràfic i audiovisual inicial).

Pressupost anual: 1.000 € (manteniment de campanyes i continguts; a càrrec de l'Ajuntament).

Resultats esperats: Realització de 12 publicacions anuals, aconseguir més de 5.000 interaccions anuals i increment de la demanda de producte local en un 15% en cinc anys.

Dona resposta a...

- “Escassa o nul·la rendibilitat econòmica de les explotacions agràries.” (D)

Aprofita...

- “Interès creixent per part de la població del municipi envers el producte local, de qualitat i ecològic. Població amb cert nivell adquisitiu i alt nivell cultural.” (F)
- “Deià és coneguda mundialment. Valorització de la marca Deià i dels seus productes propis.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Goodman, D., DuPuis, E. M., & Goodman, M. (2012). *Alternative food networks: knowledge, practice and politics*. Routledge.
- Experiència del projecte Gustum (Catalunya) per donar visibilitat al producte local a través de campanyes de comunicació.
- Diputació de Barcelona (2020). *Plans d'Acció per a la Transició Agroecològica*.

E3 E. Promoure l'adhesió dels productors a la marca Serra de Tramuntana

L'adhesió dels productors de Deià a la marca Serra de Tramuntana reforçaria la identitat territorial i permetria accedir a mercats més amplis sota un segell de qualitat reconegut. Els actors implicats serien els productors locals, el Consorci Serra de Tramuntana com a gestor de la marca, i l'Ajuntament com a facilitador del procés. La cronologia és de mig termini: dins els tres primers anys es podria impulsar la primera ronda d'adhesions.

Aquest procés aporta avantatges en termes de diferenciació del producte i accés a canals de comercialització més potents. També contribueix a vincular la imatge del municipi amb la Serra, reforçant el valor cultural del territori.

Els indicadors serien el nombre d'adhesions aconseguides, el volum de producte venut sota la marca i el grau de participació en fires i accions de promoció del Consorci.

Despesa inicial:	1.000 € (coordinació i difusió).
Pressupost anual:	500 € (seguiment i suport als productors; a càrrec de l'Ajuntament).
Resultats esperats:	Adhesió d'almenys 5 productors en tres anys i increment del volum de vendes locals sota la marca Serra de Tramuntana en un 25% al final del període del pla.

Aprofita...

- “El municipi forma part del Paratge Natural de la Serra de Tramuntana, declarat Patrimoni Mundial per la UNESCO.” (F)
- “Possibilitat d'aconseguir recursos públics o privats per enfortir la sobirania alimentària del municipi: ajudes, mercat crèdits de carboni, impost de turisme sostenible, etc. Col·laboració possible amb grans propietaris sensibles.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Consorci Serra de Tramuntana (2021). Memòria anual del programa de la marca Serra de Tramuntana.
- Barham, E. (2003). Translating terroir: the global challenge of French AOC labeling. *Journal of Rural Studies*.
- Experiència de les Denominacions d'Origen mallorquines (Oli de Mallorca, Vi de la terra Mallorca, etc.) que mostren la força dels segells de qualitat territorial.

E4

**CONSERVACIÓ DEL PAISATGE
I PREVENCIÓ DE RISCOS**

E4 A. Organitzar jornades de manteniment de marjades amb voluntaris

El manteniment de les marjades és una acció clau tant per la preservació del patrimoni cultural com per la prevenció de riscos d'erosió i esllavissades. Els actors implicats serien l'Ajuntament, propietaris de finques, entitats de pedra en sec, escoles taller i voluntaris. La cronologia ha de ser anual, amb almenys dues jornades cada any abans de la temporada de pluges i durant la primavera.

Aquestes jornades podrien aprofitar les estructures de voluntariat ja existents a la Serra de Tramuntana, combinant formació pràctica i intervenció real. La col·laboració amb escoles locals i entitats juvenils facilitaria la transmissió intergeneracional d'aquest coneixement tradicional.

Els indicadors de seguiment serien metres quadrats de marjada restaurats, nombre de participants i jornades celebrades. La vinculació amb el PAAL permetria coordinar esforços amb les actuacions de manteniment de camins i talussos.

Despesa inicial:	2.500 € (campanya de difusió inicial per a captació de voluntaris, assegurances de responsabilitat civil i d'accidents, compra d'eines bàsiques i material).
Pressupost anual:	3.000 € (material fungible, recanvis eines, coordinació tècnica i suport professional, logística i avituallament, etc.).
Resultats esperats:	Restauració de 100 m ² anuals de marjades, participació mínima de 30 persones per jornada i integració amb les actuacions forestals previstes al PAAL.

Dona resposta a...

- “Pèrdua progressiva del mosaic agrari i forestal.” (A)
- “Risc d'erosió i pèrdua de sòl agrícola i forestal.” (A)
- “Els coneixements agraris, la cultura pagesa associada a la zona, està en risc. S'han romput els canals de transmissió fa anys.” (D)

Aprofita...

- “Patrimoni cultural i paisatgístic de gran valor (pedra en sec, marjades, olivar...)” (F)

Referències i exemples inspiradors:

- UNESCO (2018). Art of dry stone walling, knowledge and techniques.
- Actuacions de restauració i conservació del patrimoni cultural i arquitectònic de la Serra, fets per part del Consell de Mallorca.
- Jornada de voluntariat amb els margers de l'associació Més Que Pedra (Orient, Serra de Tramuntana). Activitat de restauració de murs de pedra en sec al camí d'es Salt des Freu, a Orient.

E4 B. Impulsar acords per al control de fauna salvatge (cabres)

El control de la fauna salvatge, especialment les cabres assilvestrades, és fonamental per reduir els danys en cultius, evitar la sobrepastoreig i protegir la regeneració forestal. Els actors principals serien l'Ajuntament com a mediador, els propietaris de finques afectades, les associacions de caçadors i les autoritats mediambientals competents. La cronologia és de curt termini: dins el primer any caldria establir una primera ronda de reunions i signar acords pilot.

La problemàtica de les cabres no es pot resoldre de manera aïllada per un sol municipi, de manera que caldrà establir acords dins el marc legal, respectant la regulació autonòmica i cercant col·laboració amb municipis veïns. Aquests acords poden contemplar batudes controlades, tancaments temporals i mecanismes de compensació.

Els indicadors de seguiment serien el nombre d'acords signats, el nombre d'animals controlats i la reducció del nombre d'incidències notificades pels propietaris. També es podria mesurar la regeneració de cobertes vegetals i la millora de l'estat de finques afectades.

Despesa inicial:	1.000 € (organització de reunions i difusió).
Pressupost anual:	2.000 € (mediació, seguiment i coordinació amb caçadors; a càrrec de l'Ajuntament amb suport d'altres administracions).
Resultats esperats:	Signatura d'almenys 3 acords en dos anys, reducció del 30% en les incidències comunicades i participació activa de propietaris en el seguiment.

Dona resposta a...

- “Presència de cabres salvatges sense control.” (D)

Aprofita...

- “Recuperació forestal i agrícola presents en la política pública regional.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Servei de tràmits de control de cabres assilvestrades/invasores gestionat per Protecció d'Espècies de les Illes Balears.
- Castraments anuals coordinats pel Consell de Mallorca. Abatiments en finques públiques i privades de Tramuntana i Llevant, sota control d'Agents de Medi Ambient.
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community* (per la importància del capital social en la cooperació).

E4 C. Donar suport logístic a les actuacions del pla de gestió forestal vigent

El municipi de Deià disposa del PAAL (Pla d'Actuacions d'Àmbit Local), que defineix accions de prevenció d'incendis, manteniment de franges, camins i foment de l'ús de biomassa. L'Ajuntament ha de donar suport logístic i de coordinació a aquestes actuacions, assegurant la implicació de veïns i propietaris. La cronologia és anual i continuada. Aquest suport inclou facilitar accessos a brigades forestals, coordinar difusió entre veïns i reforçar la logística de les intervencions. També permetria organitzar jornades informatives vinculades a les accions del PAAL per millorar-ne l'acceptació social i la transparència.

Els indicadors de seguiment serien el nombre d'actuacions PAAL executades amb suport municipal, la superfície intervinguda i el nombre de propietaris informats.

Pressupost anual: 5.000 € (suport logístic i difusió; a càrrec de l'Ajuntament, amb cofinançament d'IBANAT).

Resultats esperats: Execució del 100% de les actuacions PAAL previstes anualment a Deià, implicació directa de l'Ajuntament i millora de la percepció ciutadana sobre la gestió forestal.

Dona resposta a...

- “Existeixen masses forestals completament abandonades i un risc d'incendi elevat.” (D)
- “Risc d'incendis cada vegada més grans i d'afectació regional.” (A)
- “Impactes del canvi climàtic: sequera, plagues i fenòmens extrems.” (A)

Aprofita...

- “Recuperació forestal i agrícola presents en la política pública regional.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- PAAL de Deià (2024-2033).
- IBANAT (2020). Pla de prevenció d'incendis forestals de Mallorca.
- FAO (2011). Fire management: voluntary guidelines.
- Experiència de la xarxa de municipis forestals del Pirineu amb coordinació logística per a brigades.

E4 D. Promoure la utilització de la biomassa forestal

L'aprofitament de la biomassa forestal és una via per reduir risc d'incendis i alhora generar recursos per a compost o energia. El PAAL de Deià inclou línies d'actuació sobre producció de biomassa i instal·lació de calderes municipals: "Aprofitant línies de subvencions, es proposa la instal·lació de calderes de biomassa a espais públics per calefacció o per producció d'aigua calenta sanitària (ACS). Per l'abastiment de la caldera es prioritzar la biomassa d'origen local a fi de promoure la gestió forestal i l'execució d'actuacions de prevenció d'incendis " (PAAL, 2024).

Els actors implicats serien l'Ajuntament, empreses de gestió forestal i productors agraris. Aquest aprofitament contribueix a una economia circular, redueix l'impacte ambiental de la crema i pot abaratir costos energètics municipals. La cronologia és de mig termini, amb establiment de convenis dins els dos primers anys.

Els indicadors serien el nombre d'acords, tones de biomassa reutilitzades i actors implicats. També es podria valorar l'estalvi energètic o econòmic respecte a pràctiques anteriors.

Despesa inicial: 3.000 € (estudi inicial i coordinació).

Pressupost anual: 2.500 € (gestió de convenis i seguiment; a càrrec de l'Ajuntament amb suport d'entitats).

Resultats esperats: Aprofitament de 200 tones anuals de biomassa i establiment de 5 convenis en cinc anys, integrats amb les actuacions del PAAL.

Dona resposta a...

- "Existeixen masses forestals completament abandonades i un risc d'incendi elevat." (D)
- "Risc d'incendis cada vegada més grans i d'afectació regional." (A)

Aprofita...

- "Recuperació forestal i agrícola presents en la política pública regional." (O)

Referències i exemples inspiradors:

- PAAL de Deià (línia S01: foment biomassa).
- Pla de Transició Energètica i Canvi Climàtic de les Illes Balears (PTECC).
- Experiència del projecte europeu BIORES.

E4 E. Identificar i prioritzar zones amb risc d'erosió

La identificació i priorització de zones amb risc d'erosió és bàsica per aplicar-hi bones pràctiques de prevenció com cobertes vegetals o recuperació de feixes. Els actors implicats serien tècnics especialitzats en gestió del sòl, l'Ajuntament com a coordinador i els propietaris de finques afectades.

La cronologia és de curt termini: en el primer any caldria fer una cartografia inicial i recomanar un protocol d'intervenció a les finques privades. Aquesta acció permetria reduir la pèrdua de sòl agrícola, millorar la infiltració d'aigua i garantir la sostenibilitat de les finques. També contribuiria a reduir els costos de manteniment i a augmentar la productivitat a llarg termini.

Els indicadors serien el nombre de zones identificades, el nombre d'intervencions realitzades i l'efecte mesurable en termes de reducció d'erosió o estabilitat del terreny. També es podrien fer seguiments fotogràfics i comparatius.

Despesa inicial: 2.000 € (cartografia i observació tècnica).

Pressupost anual: 1.000 € (seguiment i aplicació de bones pràctiques; a càrrec de l'Ajuntament amb suport de tècnics).

Resultats esperats: Identificació d'almenys 10 zones de risc en dos anys i intervenció efectiva en un mínim de 5 zones abans del 5è any.

Dona resposta a...

- “Poques marjades grosses o inexistents, on poder fer producció a més gran escala. Orografia del municipi que dificulta l'activitat agrària enfocada al mercat.” (D)
- “Impactes del canvi climàtic: sequera, plagues i fenòmens extrems.” (A)

Aprofita...

- “Recuperació forestal i agrícola presents en la política pública regional.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- FAO (2015). Status of the World's Soil Resources.
- Reynés, A., Alvaro, P., Alomar, G., & Vadell, J. (2007). Marjades i prevenció de riscos naturals a la serra de Tramuntana. Departament de Medi Ambient i Natura, Consell de Mallorca, Palma de Mallorca.
- Experiència del projecte Olivares Vivos, amb prevenció d'erosió amb cobertes vegetals.

E5

**TRANSMISSIÓ DE CONEIXEMENT
I CULTURA AGRÀRIA**

E5 A. Celebrar tallers intergeneracionals de coneixement agrari i forestal

Els tallers intergeneracionals tenen l'objectiu de connectar els coneixements de les persones que es van dedicar bona part de la seva vida a l'activitat agrària i/o forestal amb les noves generacions. L'Ajuntament, l'escola, entitats locals i col·lectius de voluntaris serien els principals impulsors. La cronologia és anual, amb l'organització d'almenys un taller cada any, que pot ser un acte emmarcat dins les festes del poble.

Aquestes activitats poden abastar temes com l'olivicultura tradicional, la ramaderia extensiva, la pedra en sec o els sistemes hidràulics, així com també els aprofitaments forestals que es duen a terme fins fa no massa. També podrien incorporar demostracions pràctiques a finques actives o espais comunitaris. Així es reforça la identitat local, es fomenta la cohesió social i es transmeten tècniques que poden tenir aplicació actual.

Els indicadors serien el nombre de tallers realitzats, el nombre de participants, la diversitat d'edats implicades i el grau de satisfacció dels assistents.

Despesa inicial:	1.500 € (disseny i preparació de materials didàctics).
Pressupost anual:	2.000 € (logística, difusió i retribució de ponents; a càrrec de l'Ajuntament amb suport d'entitats).
Resultats esperats:	Organització d'almenys 5 tallers en cinc anys, implicació de 50 persones diferents i establiment d'un calendari fix de trobades anuals.

Dona resposta a...

- “Manca de relleu generacional.” (D)
- “Els coneixements agraris, la cultura pagesa associada a la zona, està en risc. S'han romput els canals de transmissió fa anys.” (D)

Aprofita...

- “Coneixement tradicional encara viu i present, sobretot entre la gent major.” (F)

Referències i exemples inspiradors:

- UNESCO (2018). Patrimoni cultural immaterial i transmissió intergeneracional.
- Experiència de l'escola Robert Graves, d'entrevistes a la gent major del poble.
- Experiència del projecte VIA SABIA, sobre coneixement ecològic tradicional.
- Pretty, J. (2003). Social capital and the collective management of resources.

E5 B. Crear un programa escolar d'hort ecològic

Un hort escolar ecològic és una eina educativa i pràctica per introduir els infants en els valors de l'agroecologia i la sobirania alimentària. El programa permet als alumnes cultivar, observar cicles naturals i comprendre la relació entre alimentació, medi ambient i salut. També pot implicar famílies i voluntaris, convertint-se en una eina comunitària. L'hort pot ser a més un espai de recerca i pràctiques de bones tècniques adaptades a les condicions locals. El CEIP Robert Graves, va disposar d'un hort escolar, es tractaria doncs de reprendre-lo amb un major impuls, gràcies al suport de l'Ajuntament.

Els actors implicats serien l'Ajuntament, l'escola del municipi, la comunitat educativa i entitats de suport. La cronologia és de mig termini: dins els dos primers anys hauria d'estar en funcionament. Els indicadors serien el nombre d'alumnes i famílies implicades, la superfície cultivada i la freqüència de les activitats.

Despesa inicial: 3.000 € (adequació de parcel·la, compra d'eines i llavors).

Pressupost anual: 2.500 € (tallers realitzats per entitat acreditada, formació de mestres; a càrrec de l'Ajuntament i entitats educatives).

Resultats esperats: Implicació del 100% dels alumnes de l'escola, participació d'almenys 10 famílies en jornada extraordinària un dissabte dematí.

Dona resposta a...

- “Els coneixements agraris, la cultura pagesa associada a la zona, està en risc. S'han romput els canals de transmissió fa anys.” (D)

Aprofita...

- “Coneixement tradicional encara viu i present, sobretot entre la gent major.” (F)
- “Interès creixent per part de la població del municipi envers el producte local, de qualitat i ecològic. Població amb cert nivell adquisitiu i alt nivell cultural.” (F)

Referències i exemples inspiradors:

- FAO (2010). School gardens: a child-friendly approach to food and nutrition education.
- Experiència del programa d'hortos escolars de PalmaEduca.
- Experiència del programa d'hortos escolars d'APAEMA, de CERAI o de l'Associació de Varietats Locals.

E5 C. Publicar guies pràctiques amb coneixements i tècniques agrícoles adaptades

La publicació de guies pràctiques permet recollir coneixements locals i adaptar-los a un format accessible per a productors i aficionats. Els actors implicats serien l'Ajuntament, tècnics locals, productors experimentats i entitats culturals. La cronologia és de mig termini, amb la previsió de publicar la primera guia dins els tres primers anys.

Aquestes guies poden abordar temes com la poda de l'olivera, la prevenció d'erosió, la gestió de l'aigua o l'ús de cobertes vegetals. L'objectiu és doble: preservar coneixement i posar-lo a disposició de les noves generacions i dels nous residents interessats en l'activitat agrària.

Els indicadors serien el nombre de guies publicades, el nombre de descàrregues o consultes i l'ús d'aquest material en activitats formatives.

Despesa inicial: 2.000 € (disseny i maquetació de la primera guia).
Pressupost anual: 1.000 € (actualització i difusió digital; a càrrec de l'Ajuntament).

Resultats esperats: Publicació de 3 guies en cinc anys i més de 200 consultes o descàrregues per guia.

Dona resposta a...

- “Els coneixements agraris, la cultura pagesa associada a la zona, està en risc. S'han romput els canals de transmissió fa anys.” (D)
- “Manca de relleu generacional.” (D)

Aprofita...

- “Coneixement tradicional encara viu i present, sobretot entre la gent major.” (F)
- “Procés en marxa per conèixer millor el sector agrari del municipi i enfortir la sobirania alimentària d'aquest.” (F)

Referències i exemples inspiradors:

- Consorci Serra de Tramuntana (2018). Bones pràctiques per al control de l'erosió.
- Experiència del projecte Gustum (Catalunya), amb materials divulgatius sobre producte local.
- Sevilla-Guzmán, E. (2011). La agroecología como estrategia de desarrollo rural.

E5 D. Promoure jornades de portes obertes a finques actives

Les jornades de portes obertes permeten apropar la població i visitants a la realitat productiva del municipi. Els actors implicats serien l'Ajuntament, productors locals, veïnats i turistes. La cronologia és anual, amb una jornada programada cada any. Aquestes jornades poden incloure visites guiades, tastos de producte, demostracions de tècniques tradicionals i espais de diàleg amb productors. Són un instrument de sensibilització i alhora de promoció econòmica, ja que poden generar nous canals de venda i fidelització de consumidors.

Els indicadors serien el nombre de finques participants, el nombre de visitants i el volum de producte venut en el marc d'aquestes jornades.

Despesa inicial: 1.500 € (coordinació logística i materials informatius).
Pressupost anual: 1.500 € (difusió i suport a productors; a càrrec de l'Ajuntament i entitats).

Resultats esperats: Participació de 5 finques i 100 visitants anuals, amb increment progressiu fins a 300 visitants en cinc anys.

Dona resposta a...

- “Els coneixements agraris, la cultura pagesa associada a la zona, està en risc. S'han romput els canals de transmissió fa anys.” (D)
- “Baixa o nul·la presència de producte local als comerços i sector HORECA de la zona.” (D)

Aprofita...

- “Interès creixent per part de la població del municipi envers el producte local, de qualitat i ecològic. Població amb cert nivell adquisitiu i alt nivell cultural.” (F)
- “Alguns restaurants i hotels amb voluntat d'integrar productes del territori.” (F)
- “Demanda creixent de producte local de qualitat per part del turisme.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Goodman, D., DuPuis, E. M., & Goodman, M. (2012). Alternative food networks.
- Programa Open Farm Sunday (Regne Unit), jornades de portes obertes de finques agrícoles.
- Visites a finques de la Serra de Tramunana que organitza Tramuntana XXI.
- Experiència de Portes obertes a finques ecològiques, que organitza APAEMA anualment en motiu de la Diada d'agricultura ecològica.

E5 E. Col·laborar amb organitzacions agràries per dur formació al municipi

La col·laboració amb organitzacions agràries i cooperatives permet oferir formació de qualitat sense que suposi un cost elevat per a l'Ajuntament. Els actors implicats serien l'Ajuntament, organitzacions agràries (APAEMA, cooperatives agroalimentàries, sindicats), i la Conselleria d'Agricultura. La cronologia és de curt termini: en el primer any ja es podrien establir convenis.

Aquestes formacions poden abastar temes com producció ecològica, comercialització, adaptació al canvi climàtic o ús de noves tecnologies. També poden complementar els programes de capacitat previstos en altres estratègies del pla.

Els indicadors serien el nombre de cursos organitzats, el nombre de participants i la valoració de l'aprenentatge.

Despesa inicial: 0 €

Pressupost anual: 0 € (gruix de costos assumits per les organitzacions).

Resultats esperats: Organització d'almenys 2 cursos anuals amb una participació de 20 persones de mitjana, consolidant un programa estable de formació.

Dona resposta a...

- “Manca de relleu generacional.” (D)
- “Els coneixements agraris, la cultura pagesa associada a la zona, està en risc. S'han romput els canals de transmissió fa anys.” (D)
- “Escassa o nul·la rendibilitat econòmica de les explotacions agràries.” (D)

Aprofita...

- “Procés en marxa per conèixer millor el sector agrari del municipi i enfortir la sobirania alimentària d'aquest.” (F)
- “Possibilitat d'aconseguir recursos públics o privats per enfortir la sobirania alimentària del municipi: ajudes, mercat crèdits de carboni, impost de turisme sostenible, etc. Col·laboració possible amb grans propietaris sensibles.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- Experiència d'APAEMA en programes de formació agroecològica anuals.
- Altieri, M., & Nicholls, C. (2020). Agroecology: a transdisciplinary approach.

E5 F. Impulsar de nou uns horts ecosocials al municipi

La iniciativa activaria de nou uns horts ecosocials de gestió, de comunitària o individual, amb reglament intern i acompanyament agroecològic. Es podrien prioritzar famílies necessitades del municipi, persones grans, joves i/o entitats socials. L'Ajuntament coordinaria la crida de participants, l'assignació de parcel·les i la signatura de normes d'ús (aigua, compostatge, biodiversitat, horaris). Necessitarà d'alguna persona o entitat experta contractada de forma externa per acompanyar el procés de creació i assessorar i dinamitzar els usuaris, fins que pugui ser un projecte independent. La temporalitat és de mitjà termini.

La implantació seria adequar la parcel·la amb punts d'aigua, compostador, ombra, emmagatzematge d'eines i accessibilitat bàsica. Es programaran tallers pràctics i jornades col·lectives de manteniment, alineades amb la línia E5B (tallers i hort escolar) i amb jornades comunitàries E2C. La producció s'orientarà a autoconsum. La governança es basarà en una comissió d'hortolans, amb suport tècnic. Aquesta comissió gestionaria incidències i qüestions quotidianes, però també extraordinàries, com compres conjuntes o celebracions.

Despesa inicial:	4.500 € (adequació, eines, cartelleria i reglament).
Pressupost anual:	3.000 € (dinamització tècnica, aigua i manteniment; cofinançable amb quotes simbòliques).
Resultats esperats:	8–10 parcel·les actives, una per unitat familiar, o bé una única parcel·la comunitària, en tres anys.

Aprofita...

- “Possibilitat d'aconseguir recursos públics o privats per enfortir la sobirania alimentària del municipi: ajudes, mercat crèdits de carboni, impost de turisme sostenible, etc. Col·laboració possible amb grans propietaris sensibles.” (O)

Referències i exemples inspiradors:

- FAO (2010) School and community gardens.
- Experiència de la Xarxa d'Horts Urbans de Palma.
- Experiències d'horts socials de Manacor, Sant Llorenç, Porreres, etc. gestionats per APAEMA.

Associació de la Producció Agrària Ecològica de Mallorca (APAEMA)

apaema@gmail.com / 971 168326
www.apaema.net

c/ den Veiet, 17, 07260 Porreres

